Dnro TRAFICOM/560466/03.03.01/2022
1.12.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

Lausunto valtioneuvoston selonteosta Suomen digitaaliseksi kompassiksi

Eduskunnan talousvaliokunta pyytää asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta Suomen digitaaliseksi kompassiksi, VNS 10/2022 vp. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Suomen digitaalinen kompassi perustuu vuonna 2021 esitettyyn EU:n digitaaliseen kompassiin sisältäen kansalliset tavoitteet, joilla tuetaan EU:n digitaalisen kompassin tavoitteiden saavuttamista. Näiden lisäksi kansalliseen digitaaliseen kompassiin on tuotu EU:n digitaalisen kompassin tavoitteita täydentäviä keskeisiä kansallisia teemoja.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan digikompassi kuvaa kattavasti Suomen digitaalisen kehityksen ja datatalouden nykytilaa sekä haasteita. Se myös vastaa tarkoitukseensa toimia työkaluna digitalisaatiokehityksen johtamisessa ja ohjaamisessa.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää erittäin hyödyllisenä, että digitaalisessa kompassissa digitalisaatiota ja siihen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti useista toisiaan täydentävistä näkökulmista. Nämä osa-alueet ovat myös toisiinsa kytkeytyneitä. Esimerkiksi monipuolinen digitaalialan koulutus - niin tekninen kuin taloudellinen - sekä osaamisen kehittäminen ovat edellytyksiä yritysten digitalisaatiolle. Vastaavasti julkisten palvelujen laajamittainen digitalisoiminen edellyttää kaikkien saatavilla olevaa laadukasta digitaalista infrastruktuuria.

Toimenpiteille on laadittava toteuttamiskelpoinen toimenpidesuunnitelma

Kompassissa esitetään konkreettiset tavoitteet ja avaintulokset digitaalisen kehityksen varmistamiseksi ja tunnistettujen haasteiden korjaamiseksi. Kompassissa todetun mukaisesti toimenpiteet ja niiden edellyttämät investoinnit päivitetään digikompassin toimeenpano-ohjelmaan hallituskausittain. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että toimenpiteille laaditaan toteuttamiskelpoinen toimenpidesuunnitelma ja varmistetaan riittävä rahoitus tavoitteisiin pääsemiseksi. Toimenpiteillä tulee varmistaa Suomen kyky vastata globaalin kilpailuun ja suomalaisen yhteiskunnan haasteisiin sekä varmistaa, että Suomi ei jää jälkeen digitaalisessa kehityksessä.

Kyberturvallisuus on tärkeää digitaaliselle infrastruktuurille

Liikenne- ja viestintävirasto pitää erittäin tärkeänä, että digitaalisessa kompassissa on selkeästi nostettu esiin sisäänrakennetun kyberturvallisuuden ja tietosuojan keskeinen merkitys kaikessa digitaalisessa kehityksessä. Tämä koskee yhtä lailla kansalaisten ja digitaalialan ammattilaisten osaamisen kehittämistä, digitaalisen infrastruktuurin toteuttamista kuin yritystoiminnan ja julkisten palvelujen digitalisoimista. Korkeatasoinen tietoturva ja tietosuoja vahvistavat kansalaisten luottamusta yrityksiin ja julkiseen hallintoon, mikä on perusedellytys niin yritystoiminnan kuin julkisen sektorinkin laajamittaiselle digitalisaatiolle. Kattava ja edistyksellinen digitaalinen infrastruktuuri on välttämätön edellytys yhteiskunnan laajamittaiselle ja tasa-arvoiselle digitalisaatiolle.

Kaikille gigabittiyhteydet

EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden mukaisesti Suomen tavoitteina ovat gigabittiyhteydet kaikille ja 5G:n osalta kattava väestöpeitto. Tavoitteet ovat tärkeää asettaa sekä kiinteälle että langattomalle teknologialle. Tämä mahdollistaa joustavasti esimerkiksi eri teknologioiden luotettavuuteen, toimintavarmuuteen ja ympäristövaikutuksiin sekä tekniseen ja taloudelliseen toteutettavuuteen liittyvien vahvuuksien ja haasteiden huomioimisen. Lähtökohtaisesti digitaalisen infrastruktuurin rakentamisen tulisi olla markkinaehtoista.

Uudet teknologiat ja digivihreä siirtymä

Kompassissa todetun mukaisesti digitaaliseen infrastruktuuriin voidaan lukea viestintäverkot, datan käytön ja jakamisen mahdollistava datainfrastruktuuri sekä satelliitti-infra. Virasto pitää hyvänä, että digitaalisessa kompassissa huomioidaan erikseen myös satelliitti-infra. Avaruus, satelliittijärjestelmät ja satelliittidatan hyödyntäminen tarjoavat uudenlaisia liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollisuuksia niin siviili- kuin viranomaispalveluille.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä näkökohtana digikompassissa esiin nostettua ns. digivihreää siirtymää. On tärkeää edistää digitalisaatiota ja sen mahdollisuuksia edesauttaa muiden toimialojen ilmastovaikutusten hillitsemisessä. Olennaista on myös minimoida digitaalisen infrastruktuurin ja teknologioiden omat negatiiviset ympäristövaikutukset. Kansallisessa ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategiassa korostetaan ekologisesti kestävää digitalisaatiota, jotta sen mahdollistamat ympäristöhyödyt saadaan täysimääräisesti toteutettua.

Digitoimisto on edellytys digikompassin tavoitteiden saavuttamiseksi

Digitalisaatio ja datatalous leikkaavat läpi kaikkien yhteiskunnan osien ja siten myös kaikkien hallinnonalojen. Kokonaisuutta johtamaan ja ohjaamaan on perustettu poikkihallinnollinen ministeriryhmä. Hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä ja koordinaatiota kehittämään ja digikompassin toteutusta seuraamaan on lisäksi perustettu digitoimisto. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan hallinnonalojen rajat ylittävä digitoimisto on välttämätön edellytys digikompassin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kirsi Karlamaa

pääjohtaja

Päivi-Maria Virta

johtava asiantuntija